OIKEUSMINISTERIÖ

LsN Anna-Stiina Tarkka
Demokratia- ja julkisoikeusosasto

LAUSUNTO
24.5.2021

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 71/2021 vp)

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausunnon otsikossa mainitussa asiassa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merenkulun ympäristönsuojelulakia, aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annettua lakia, alusrekisterilakia, eräiden alusten ja niitä käyttävien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annettua lakia sekä laivavarustelakia. Merenkulun ympäristönsuojelulakiin ehdotettavilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön EU:n uudistettu alusjätedirektiivi.

Oikeusministeriö lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Merenkulun ympäristönsuojelulaki

Oikeusministeriö on antanut esitysluonnoksesta liikenne- ja viestintäministeriölle kaksi lausuntoa, 17.12.2020 (VN/7823/2019-OM-51) ja täydentävän lausunnon 12.2.2021 (VN/7823/2019-OM-88), jotka on otettu asianmukaisesti huomioon asian jatkovalmistelussa.

Ensimmäisessä lausunnossaan oikeusministeriö lausui laajimmin öljypäästömaksua, uutta rikkipäästömaksua ja laiminlyöntimaksua koskevista ehdotuksista. Huomiota kiinnitettiin siihen, että ehdotus ei vielä kaikilta osin vastannut yleisiä hallinnollisia rangaistuksenluonteisia seuraamusmaksuja koskevia sääntelyperiaatteita. Lausunnossa esitettiin huomioita myös tiedonsaantioikeudesta ja muutoksenhausta. Esityksen mukaan maksuista valmistellaan uusi ehdotus erillisellä hankkeella ja näin ollen esityksestä on tässä vaiheessa poistettu paljon kohtia, joista oikeusministeriö on aikaisemmin lausunut. Oikeusministeriö pitää ratkaisua valmistella hallinnollisia sanktioita koskeva sääntely omana kokonaisuutenaan erittäin perusteltuna.

Lausunnossaan oikeusministeriö kiinnitti muun ohella huomiota asetuksenantovaltuuksien ja määräyksenantovaltuuksien täsmällisyysvaatimukseen. Valtuuksia on esityksen mukaan jatkovalmistelussa pyritty tarkentamaan. Esityksessä todetaan, että asetuksenantovaltuudet, joiden nojalla on tarkoitus säätää komission täytäntöönpanosäädösten mukaisesti, säilytetään, koska täytäntöönpanosäädösten valmistelu on vielä niin kesken, ettei niiden muodosta (esim. asetus tai direktiivi) ole vielä tietoa. Jos kyseessä on

suoraan sovellettavia säädöksiä, ei asetuksenantovaltuuksia käytettäisi. Tilanteen jääminen avoimeksi on näin ollen esityksessä tiedostettu.

Alusrekisterilaki

Alusrekisterilain 20 §:n 3 momentin mukaan hakija voisi esittää selvityksenä oman saantonsa laillisuudesta jäljennöksen alkuperäisestä asiakirjasta. Alkuperäinen tai julkisen notaarin oikeaksi todistama asiakirja olisi kuitenkin esitettävä viranomaiselle viimeistään yhden kuukauden kuluttua siitä, kun omistusoikeuden kirjaamista rekisteriin olisi ollut haettava. Oikeusministeriö on lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että aluksen rekisteröintiä koskevaa kuukauden ”välitilaa” on pidettävä jossain määrin ongelmallisena, mutta rekisteröintimenettelyn joustavoittamista sinänsä hyväksyttävänä perusteena ehdotukselle. Ehdotus ei ole tältä osin jatkovalmistelussa muuttunut.

Ehdotetussa 27 §:ssä säädettäisiin muun ohella, että 20 §:ssä tarkoitettu hakemus on hylättävä, jos 20 §:n 3–5 momentissa tarkoitettua selvitystä ei ole esitetty. Säännösten perusteella vaikuttaisi siltä, että asia olisi näin ollen tosiasiassa vireillä siihen asti, kunnes alkuperäinen saantokirja on esitetty. Tämä kuitenkin nimenomaisesti kielletään säännöskohtaisissa perusteluissa, joiden mukaan jäljennöksen esittäminen saantoasiakirjasta riittäisi estämään hakemuksen hylkäämisen.

Muutoksella mahdollistettaisiin osittain vastaava poikkeaminen, josta säädettiin väliaikaisella lailla keväällä 2020 (L 404/2020 ja HE 62/2020 vp). Esityksen mukaan tästä on onnistuneita soveltamiskokemuksia (s. 50).

Muita seikkoja

Ilmaisuja ”soveltuvin osin” ja ”mahdollisuuksien mukaan” tulisi – mahdollisuuksien mukaan – välttää säädöstekstissä. Näitä käytetään edelleen alusturvallisuuslain 34 c §:n 3 momentissa.